

Hoger onderwijs in tijden van massificatie: de werkvloer van docenten trekt aan de alarmbel: meer kwaliteit, minder kwantiteit is nodig

2013/15

02 | 10 | 2013

MENSEN

WELVAART

BESCHERMING

De prijs van de massificatie

De laatste 20 jaar zijn de Belgische universiteiten en hogescholen voortdurend groter geworden. De studentenaantallen zijn sterk gestegen. De "massificatie" van het hoger onderwijs is een feit. De wetenschappelijke output, gemeten volgens de internationale standaarden van publicaties, is eveneens gestegen. Maar zijn er grenzen aan deze groei? Bezwijken docenten onder de gecombineerde druk van onderwijs en onderzoek? Is de academische loopbaan nog altijd een vehikel voor vrij onderzoek en intellectuele creativiteit, of een machine voor massaproductie van teksten en diploma's? Houdt een financieringssysteem op basis van de kwantiteit aan publicaties, diploma's en doctoraten voldoende rekening met de kwaliteit van het onderzoek en het onderwijs? De overheid streeft naar democratisch en excellent onderwijs, maar zijn deze doelstellingen wel verenigbaar? Universiteiten en hogescholen ontvangen middelen per startende en afstuderende student, maar kan de overheid falende studenten blijven ondersteunen? Kampen de Vlaamse en Franstalige gemeenschappen met dezelfde bezorgdheden?

De denktank Itinera presenteert een kritische reflectie gedragen door de professoren en docenten zelf. Veel van de diagnoses over de staat van het hoger onderwijs worden immers gemaakt door bestuurders, overheden, of internationale instellingen. In plaats van *top-down* te oordelen, gaan we *bottom-up*. We organiseerden een brede bevraging bij het hele docentenkorps.

MARC DE VOS
Directeur Itinera Institute

JOLIEN GAY, CO-AUTEUR
Junior Fellow Itinera Institute

Aan de enquête, die in juli werd uitgestuurd naar meer dan 5.000 academici, namen niet minder dan 1.300 academici deel. Deze bijzonder grote responsgraad getuigt onmiddellijk van een grote betrokkenheid en suggereert reële bezorgdheden. De gevarieerde groep van respondenten bestaat uit docenten, professoren, onderzoekers en doctoraatstudenten, en dit uit nagenoeg alle Belgische universiteiten. Onze enquête is bovendien transversaal: ze beslaat alle disciplines.

De bevindingen van de werkvloer van onze universiteiten en hogescholen onderstrepen de noodzaak tot reflectie over het doel, de middelen en de organisatie van ons hoger onderwijs. Emeritus prof. Rudi Verheyen neemt die handschoen op en presenteert daarom aanbevelingen voor beleidsverandering in zijn kritische nota *“Quo Vadis Hoger Onderwijs Vlaanderen? Zijn er grenzen aan de groei en wat met de kwaliteit van het hoger onderwijs?”*.

Vermarkting en bureaucratisering domineren

Een overgrote meerderheid van de bevroegde academici maakt zich duidelijk zorgen over een degradatie van het academische landschap, onder druk van wat de enen als *“ver-markt-ing”* en de anderen als toenemende *“bureaucratisering”* van de universiteiten ervaren. Maar liefst 77% van de academici geeft aan dat hun universiteit een toenemende bureaucratisering en standaardisering van het academische beroep kent. Van alle ondervraagden, bevestigt 70% dat het vergroten van het loutere marktaandeel voor zijn of haar universiteit/faculteit steeds belangrijker wordt.

De overheersende drive van de universitaire organisatie wordt dus door een grote meerderheid van de professoren en docenten ervaren als één van schaal en omvang, eerder dan van excellentie, gedreven door steeds meer regels en centralistische sturing. Het is evident dat een dergelijke biotoop moeilijk te rijmen valt met het aloude ideaal van de intellectuele *“universitas”*, waarvan onze universiteiten geacht worden de vaandel dragers te zijn.

Er zijn wel verschillen in de basisdiagnose per universiteit. Zo geeft 84% van de academici aan de VUB aan dat het vergroten van het marktaandeel van hun universiteit steeds belangrijker wordt. Aan de KUL en UGent gaat “slechts” 68% hiermee akkoord. Ook aan de Franstalige kant valt een gelijkaardig verschil op: 79% van de academici aan de Universiteit van Luik vinden dat het vergroten van het marktaandeel steeds belangrijk wordt, tegenover “slechts” 55% aan de ULB. Deze verschillen reflecteren wellicht de algemene positie van de betrokken universiteiten in het Belgische landschap. Als schaalgrootte zo belangrijk is geworden, wordt het logischerwijs nog belangrijker voor de eerder kleinschalige universiteiten.

To publish is to perish: kwantiteit verdringt kwaliteit?

Door de zeer sterke toename van het aantal wetenschappelijke publicaties, door het groeiend aantal studenten en doctoraten, maar ook door overdreven regelgeving, bureaucratie en bemoeienis, verhoogt de werkdruk op het onderzoekspersoneel aanzienlijk. Bij een stagnerend bestand van academisch personeel wordt de werkdruk snel bovenmatig.

De leuze is “*publish or perish*”, maar de vaststelling is dat publicatiedruk perverse effecten geeft. Niet minder dan 88% van de respondenten bevestigt dat de evaluatie van de professoren/docenten en de gedeeltelijke financiering van universiteiten op basis van publicaties vooral aanleiding geeft tot een opbod in kwantiteit, terwijl er minder tijd en ruimte overblijft voor echt innoverend, kwalitatief onderzoek met langere voorbereiding.

Dit is een onrustwekkende vaststelling. Wat *academisch* voor kwalitatief doorgaat, is immers relatief: het hangt af van een formele publicatie in bepaalde gerangschikte tijdschriften waarvan de redactie vaak door een gesloten netwerk van insiders wordt beheerst en waarbij de publicaties *a priori* vastgestelde standaarden moeten volgen. De typische wetenschappelijke publicaties in hoog gerangschikte tijdschriften zijn daarenboven veeleer detaillistisch en technisch, in plaats van breed en beschouwend. Ze dienen meer een select groepje insiders dan de algemene vooruitgang.

Wat *maatschappelijk* en *economisch* telt, is het vermogen van onze universiteiten tot baanbrekende innovaties. Dat vermogen lijdt onder de geformaliseerde publicatiedruk. Vooral de jongere onderzoekers, met een beperkte staat van dienst en in de strijd voor de schaarse plaatsen op de academische ladder, worden verplichtend meegesleurd in een publicatieopbod, juist in de levensfase waarin hun intellectueel vermogen tot echte originaliteit piekt. We kunnen niet anders dan concluderen dat de universiteiten vandaag minder dan vroeger in staat zijn de bakermat te vormen voor baanbrekende vernieuwingen in de diverse disciplines.

Proffen moeten geld opbrengen

Een quasi-unanieme 93% van alle respondenten geeft aan dat professoren te maken krijgen met de toenemende druk om zelf middelen te generen, bijvoorbeeld door meer doctoraten te begeleiden of door meer projecten met externe financiering binnen te halen.

Dit is een zeer bedenkelijke evolutie. Ze illustreert vooreerst een onder-financiering van de universiteiten: zonder budgetnood zou de druk tot het binnenbrengen van geld minder zijn. Ze bewijst daarenboven een scheefftrekking van de taken in de organisatie van onze universiteiten en hogescholen. Proffen/docenten worden instrumenten voor het generen van budget, terwijl ze vooral vrij academisch moeten kunnen werken met budget dat hen

ter beschikking wordt gesteld. De tijd die aan “budgetontwikkeling” moet worden besteed, alsmede de tijd die moet worden besteed aan het realiseren van al het projectwerk waarvoor het budget dient, komt onvermijdelijk in concurrentie met wat de essentiële taken en opdrachten van de academici zijn. Per saldo reduceert de financieringsdruk verder de vrijheid en de mogelijkheid voor academici om datgene te doen wat de essentie is van het academische leven: zich vrij uitleven in onderzoek en onderwijs.

Onderzoeksfraude of onderzoeksinflatie?

Recent kregen een aantal gevallen van wetenschappelijke fraude heel wat aandacht in de media. De enquête peilde daarom naar het persoonlijke oordeel van de docenten over fraude-risico in hun branche. Vandaag gelooft slechts 41% van de Vlaamse academici dat er niet meer fraude wordt gepleegd tegenover vroeger, voor de Franse Gemeenschap bedraagt dit 60%.

Opvallend is echter hoe ongeveer 30% van de Vlaamse academici aangeeft zich hierover niet te willen/kunnen uitspreken, terwijl slechts een kleine 10% van de Waalse academici hier geen mening over heeft.

Individueel kunnen zich moeilijk formeel uitspreken over algemene fraude-incidentie. Maar de combinatie van internet en andere open bronnen enerzijds, en de systematische en georganiseerde druk tot het produceren van onderzoeksresultaten anderzijds, leiden onvermijdelijk en onmiskenbaar tot een omgeving waarin het “uitmelken” en “recycleren” van resultaten sterk wordt aangemoedigd. Die grijze zone van creatieve *inflatie van onderzoeksoutput* is wellicht veel belangrijker dan de zwarte zone van echte fraude.

Te veel doctoren: nivellering en verspilling

Met een financieringssysteem (in de Vlaamse Gemeenschap) dat onder meer gebaseerd is op het aantal geproduceerde doctoraten dreigt de competitie tussen universiteiten voor het produceren van zoveel mogelijk doctorandi een aantal neveneffecten te genereren.

Zo geeft 57% van de bevroegde Vlaamse academici aan dat *de kwaliteit van de doctoraten* daalt onder de publicatiedruk. Opvallend is dat dit cijfer oploopt tot 64% bij de groep bio-medische wetenschappen (geneeskunde, farmacie, dierengeneeskunde, etc.), en slecht 53% bedraagt bij de humane wetenschappen. Ook wat betreft de leeftijd van de academicus zien we hier een meningsverschil: beneden de 35 jaar (waarvan 62% zelf aan een doctoraat werkt) heeft 51% de indruk dat de kwaliteit van een doctoraat daalt, tegenover 64% – bijna 2/3 – van de academici ouder dan 35 jaar.

Er kan dus gesteld worden dat het deel van het professorenkorps met de breedste kijk en grootste ervaring een uitgesproken negatieve inschatting heeft bij de tanende kwaliteit

van wat de belangrijkste onderzoeksoutput is van onze universiteiten. Voorwaar geen bemoedigend signaal. Intrinsiek is het een goede zaak dat er meer doctoraten worden gemaakt: het draagt bij tot wetenschappelijke inzichten en vermeerdert de kans op wetenschappelijke doorbraken met maatschappelijk en/of economisch nut. Maar wanneer doctoraten een massaproduct met dalende intrinsieke waarde worden, dan schieten ze hun doel voorbij en dreigen ze veeleer verspillend te werken.

Bovendien groeit het aantal succesvol afgeleverde doctoraten sneller dan het aantal beschikbare onderzoeksposities aan de universiteiten. Dat stimuleert op zich een hele inflatie en bureaucratie van projecten en beurzen, waarin jonge doctorandi met de moed der wanhoop hun levensduurte aan de universiteiten pogen te verlengen. Onderzoeksprojecten worden banenplannen in plaats van hefbomen voor wetenschappelijke vooruitgang. Voorwaar geen efficiënte benutting van schaarse middelen en menselijk talent. Uiteindelijk komen meer en meer doctorandi toch op de gewone arbeidsmarkt terecht. Dat is niet alleen een verkwisting van potentieel – de vele jaren van onderzoek worden immers niet volwaardig gevaloriseerd – het is ook een concurrentie voor de gewone universitaire diploma's. Bijna 65% van de Vlaamse academici erkent de bedreiging die het toenemende aantal doctoraten op de arbeidsmarkt vormt voor de waarde van de algemene masterdiploma's. Dit voedt een spiraal naar steeds meer diplomacollectie, zonder reële toegevoegde waarde.

Universitair onderwijs voor iedereen? Noodkreet voor meer kwaliteit en oriëntatie

Maar liefst 74% van de regelmatig lesgevende academici in België stelt vast dat de kwaliteit van de instroom van studenten, gemeten aan de basisvaardigheden die nodig zijn voor de academische opleiding waarin men doceert, er op achteruit gaat. Dit is een ijsingwekkende vaststelling over het reële niveau van de instromende studenten in onze universiteiten.

Het academisch personeel slaat dus een duidelijke noodkreet: de kwaliteit van de instromende studenten is een groot probleem. In eerste instantie kijken we hiervoor naar het secundair onderwijs: er moet meer duidelijkheid komen over de echte bagage, zowel op het gebied van kennis als van vaardigheden, waarmee studenten het middelbaar onderwijs verlaten. Er moet meer worden nagedacht over het versterken van die vaardigheden die essentieel zijn voor het beoefenen van brede wetenschappelijke en menswetenschappelijke studies.

Bovendien schieten de oriënteringsmogelijkheden aan het einde van het secundair onderwijs duidelijk te kort. Het grote aantal ingeschreven studenten die de hogere studies niet succesvol beëindigt, is daarvan het levende bewijs. Selectie aan de poort (bvb. een verplichte oriënteringsproef, selectieve ingangsproeven of tussentijdse eliminerende proefexamens zoals in de opleiding burgerlijk ingenieur) kan ervoor zorgen dat meer rekening wordt gehouden met de vaardigheden, interesses en motivatie van de studenten bij de keuze en aanvang van alle hogeschool- en universitaire opleidingen.

Wat is een universitair diploma nog echt waard?

Een heel opmerkelijke vaststelling is dat 2/3 van alle docenten aan de Belgische universiteiten oordeelt dat minstens 1 op de 5 studenten die effectief afstuderen aan de academische opleiding waarin ze doceren hun diploma niet verdient. Itinera vroeg naar de vaardigheden of kennis die zouden ontbreken bij de groep studenten die hun diploma niet zouden verdienen. De grote meerderheid van de docenten meldt een gebrek aan analytisch, kritisch en zelfstandig denkvermogen, maar ook een gebrek aan basiskennis bij het starten van de opleiding en de ondermaatse kennis van de moedertaal worden meermaals vermeld.

Sterker nog, in de Vlaamse Gemeenschap maakt 72% zich zorgen over de hoge graad van flexibilisering van de studieprogramma's – creditsystemen, persoonlijke trajecten, brugparcours, enz.: een evolutie waarin Vlaanderen vooruit loopt op Franstalig België. Die flexibiliteit zorgt ervoor dat het steeds gemakkelijker wordt een universitair diploma te kunnen behalen. In de Franse Gemeenschap zijn dergelijke flexibele studieprogramma's nog niet in gebruik, hoewel nu al 1 op 2 Franstalige academici aangeeft dat de toenemende flexibilisering het behalen van een diploma sterk vergemakkelijkt.

De klemtoon op slaagcijfers heeft ook invloed op het quoteringsgedrag van de docenten: van de Vlaamse docenten geeft meer dan 1 op 4 toe geneigd te zijn studenten die in de zone van 9/20 eindigen eerder op 10/20 te doen landen, om de slaagcijfers hoog genoeg te houden en/of examenbetwistingen te vermijden. In Wallonië geeft meer dan 1 op 5 docenten toe geneigd te zijn deze praktijk toe te passen. Dit is ontluisterend.

Hoewel de overheid excellent onderwijs nastreeft, dreigt deze doelstelling verloren te gaan in de strijd om financiering: een zo groot mogelijk aantal studenten en zo veel mogelijk afgeleverde diploma's, waarbij de kwaliteit van de afgeleverde diploma's en studenten minder bepalend wordt. Het verdient in het bijzonder aanbeveling om de praktijk van de instap van hogeschool naar Masterniveau op de universiteit in die optiek streng te bewaken. Het Vlaamse financieringssysteem gebaseerd op in- en uitstroom van studenten zorgt voor een concurrentiestrijd waarbij zoveel mogelijk studenten moeten slagen. Er dient onderzocht te worden wat de gevolgen zijn van het doorgedreven traject-studeren aan de Vlaamse universiteiten.

Tot slot blijkt er onder de respondenten ook een brede steun voor het meer begeleiden en stimuleren van de talentvolle studenten.

Meer geld is (niet) de oplossing?

Hoewel er een duidelijke bezorgdheid bestaat in beide gemeenschappen over de degradatie van de academische omgeving, merken we toch enkele verschillen op tussen de Franse en Vlaamse gemeenschap.

Zo vindt van de Franstalige academici bijna 80% dat de overheid onvoldoende geld vrij maakt voor het hoger onderwijs. In de Vlaamse Gemeenschap geldt dit slechts voor 54% van de academici. Opvallend resultaat is de VUB, waar toch nog 70% vindt dat er onvoldoende middelen worden voorzien.

Ook valt op dat Vlaamse academici aan de bio-medische faculteiten (geneeskunde, farmacie, dierengeneeskunde, etc.) zich merkbaar meer zorgen maken over de beschikbare middelen, met 61% die vindt dat de overheid onvoldoende middelen vrij maakt, tegenover 50% bij de humane wetenschappen. Aan de overeenstemmende Franstalige faculteiten gaat het over respectievelijk 80% en 74%.

Ongeveer 1 op 3 van de Franstalige academici is er zelfs van overtuigd dat het hoge faalpercentage in het eerste jaar een direct bewijs is van het tekort aan middelen om de groeiende studentenmassa voldoende te begeleiden bij hun studie. In de Vlaamse Gemeenschap wordt deze redenering veel minder gevolgd, met slechts 1 op 10 die hiermee akkoord gaat. Daar heerst veeleer de overtuiging van een deels-problematische studentenpopulatie.

Conclusies en aanbevelingen

Het hoger onderwijs is de afgelopen jaren door grote veranderingen gegaan: hervormingen van de curricula voor internationale stroomlijning (de zogenaamde "Bologna"-hervorming), fusering en schaalvergroting met de inschaling van de hogescholen bij de universiteiten, een sterke toename van de studentenpopulatie, enz.

De belangrijkste vaststelling van de bevraging van de rechtstreekse ervaringsdeskundigen die de professoren en docenten zijn, is een heel grote graad van eensgezindheid over de diagnose. In onderwijs, onderzoek, projecten en doctoraten is de slinger te veel richting kwantiteit doorgeslagen, ten koste van de intrinsieke kwaliteit die het vrij academisch werk traditioneel kenmerkt. Daarover hebben politieke overheden en universitaire besturen een saus van standaardisering, nivellering en bureaucratisering gegoten, waarin het academisch personeel meer en meer degradeert tot een instrument voor massaproductie van diploma's en onderzoek. De ruimte voor fundamenteel en vernieuwend werk is verminderd. Het niveau van de studenten is voor een deel problematisch en de kwaliteit van de afgeleverde diploma's staat onder druk.

Deze conclusies zullen wellicht bij vele onderwijsdeskundigen en onderwijsbureaucraten niet in goede aarde vallen. Veel van de doorgevoerde hervormingen hebben een sterke logica van betere verspreiding van het hoger onderwijs gevolgd. De evoluties in België zijn daarbij niet wezenlijk verschillend dan die in andere Europese landen. Wat de voordelen van die evolutie ook mogen zijn, uit deze enquête blijkt alvast overduidelijk het nadeel: kwantiteit schaadt kwaliteit.

Er moet, zowel op breed politiek niveau als op het bestuursniveau van universiteiten, faculteiten en hogescholen, fundamenteel worden nagedacht over structurele maatregelen die, zonder de waardevolle democratisering van het hoger onderwijs ter discussie te stellen, opnieuw de kwaliteit centraal stelt in de missie van de universiteiten. Het is daarbij essentieel dat meer dan vroeger ruimte wordt gelaten voor de individuele en persoonlijke expressie die altijd de grondslag en de grote waarde van de academische biotoop is geweest en die nu al te veel bedolven wordt onder uniforme en gebureaucratiseerde normen en regels. De toekomst van het academische beroep staat op het spel.

Concreet kunnen de volgende aanbevelingen overwogen worden in de reflectie:

- Academisch personeel beoordelen op meerdere dimensies, waarbij onderwijskwaliteit, onderzoeksoriginaliteit, internationale profilering, en maatschappelijk engagement een groter gewicht krijgen. Niet zozeer het meten en rangschikken van publicaties is het probleem: er moeten nu eenmaal maatstaven zijn. Het probleem is vooral het herleiden van wetenschappelijke waarde tot die maatstaven, waardoor de universiteit niet langer intellectuele en maatschappelijke diversiteit promoot.
- De nadruk op de in- en uitstroom van studenten, doctoraten, publicaties moet genuanceerd worden. Kwaliteit van onderwijs en onderzoek moet meer centraal staan en

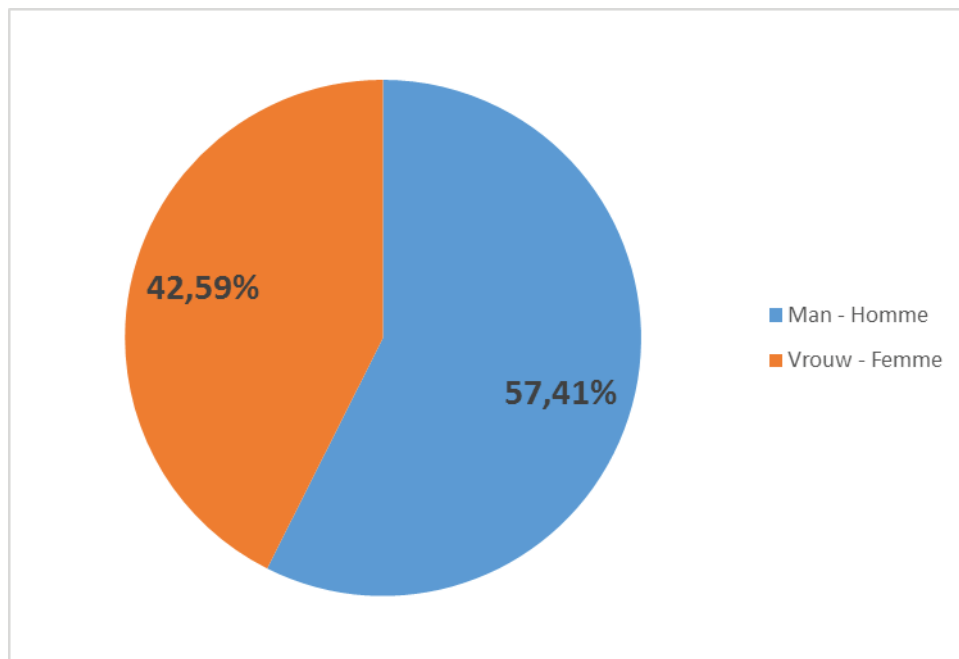
gevaloriseerd worden. Het financieringsmodel dat nu te veel op kwantiteit is gericht, moet kwaliteit meer integreren.

- De financiering van het hoger onderwijs heeft de competitie/concurrentie tussen (de onderzoeksgroepen van) verschillende universiteiten te zeer vergroot. Er moeten extra incentives komen om de interuniversitaire samenwerking te bevorderen.
- De overheid moet meer aandacht besteden aan regelmatig, onafhankelijk en neutraal onderzoek naar de mogelijke effecten van het financieringskader van het universitair onderwijs en over de maatschappelijke en economische waarde van het verrichte onderzoek en het geleverde onderwijs. Meten is weten.
- Goede meetinstrumenten moeten ontwikkeld worden die niet alleen de onderzoekskwaliteit van het Academisch Personeel (AP), maar ook de kwaliteit van onderwijs en elementen zoals internationalisering, toegankelijkheid en maatschappelijke relevantie evalueren.
- Doorgedreven democratisering van het onderwijs stimuleert de te hoge instroom van minder goede en minder gemotiveerde studenten in het hoger onderwijs. Selectie aan de poort moet ervoor zorgen dat meer rekening wordt gehouden met de vaardigheden, interesses en motivatie van de studenten bij de keuze en aanvang van alle hogeschool en universitaire opleidingen.
- Indien de overheid niet over voldoende middelen beschikt, kan overwogen worden het inschrijvingsgeld voor de studenten te verhogen, mits het mechanisme geen drempel voor de toegang tot universitair onderwijs schept (bvb. het verhogen van de inschrijvingsgelden, gecombineerd met een sociaal leenstelsel).

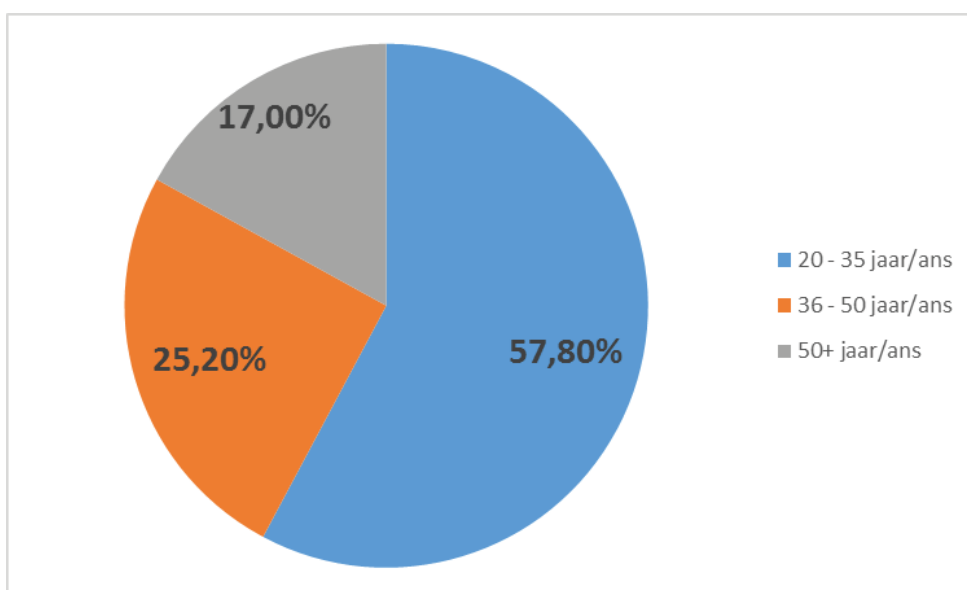
Voor duurzame economische groei
en sociale bescherming.

Resultaten Hoger Onderwijs Itinera Institute

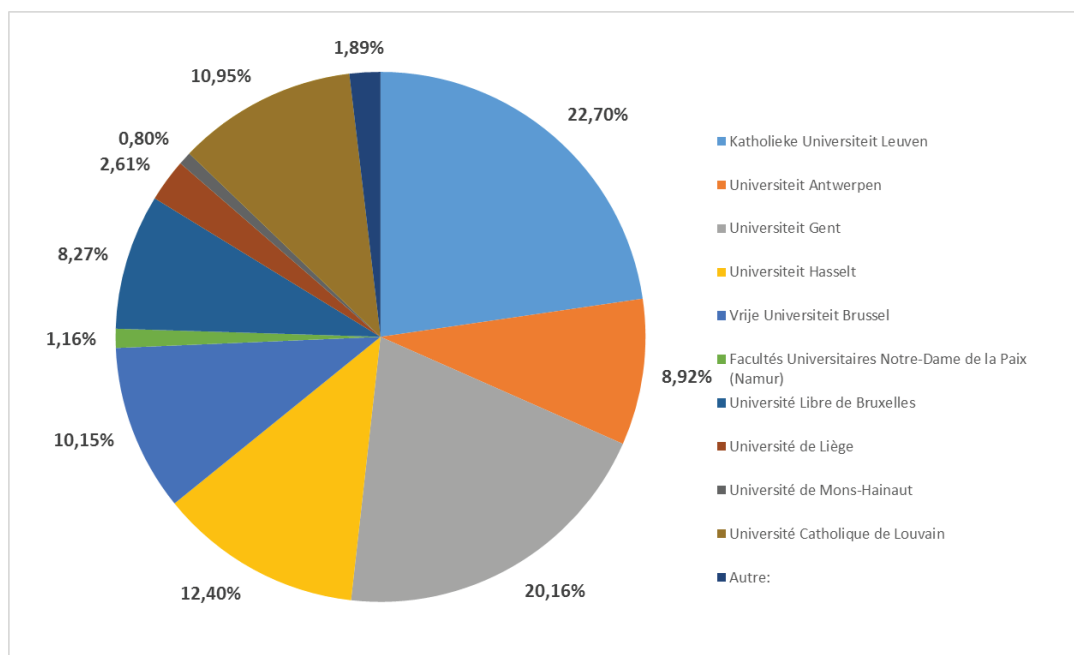
1. Wat is uw geslacht?
Quelle est votre sexe?

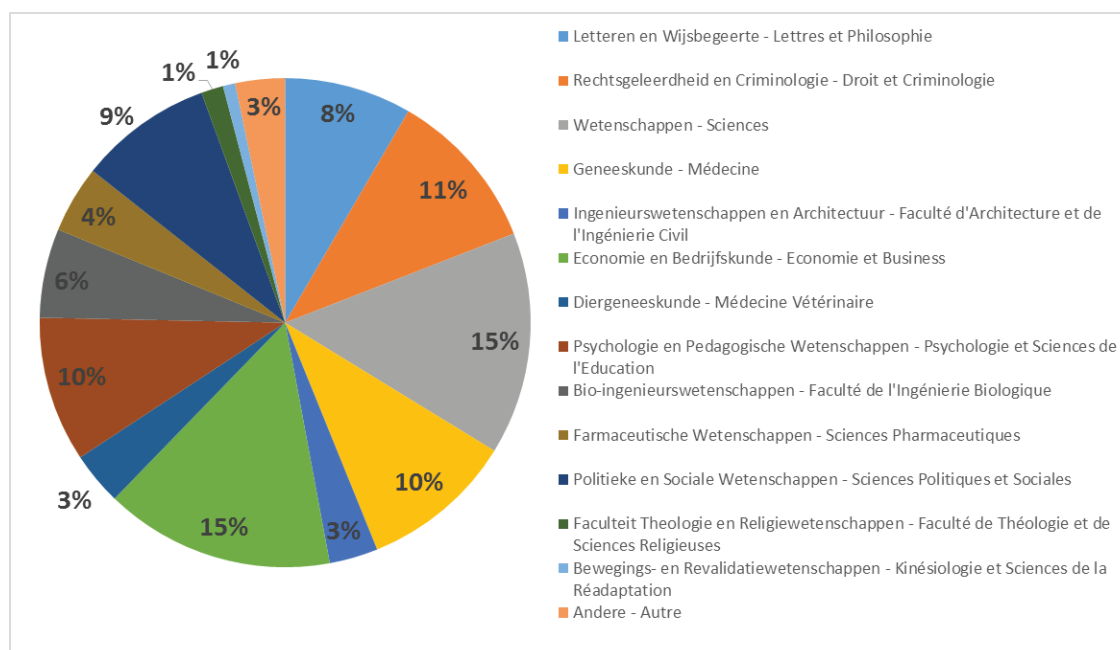
2. Wat is uw leeftijd?
Quelle est votre âge?

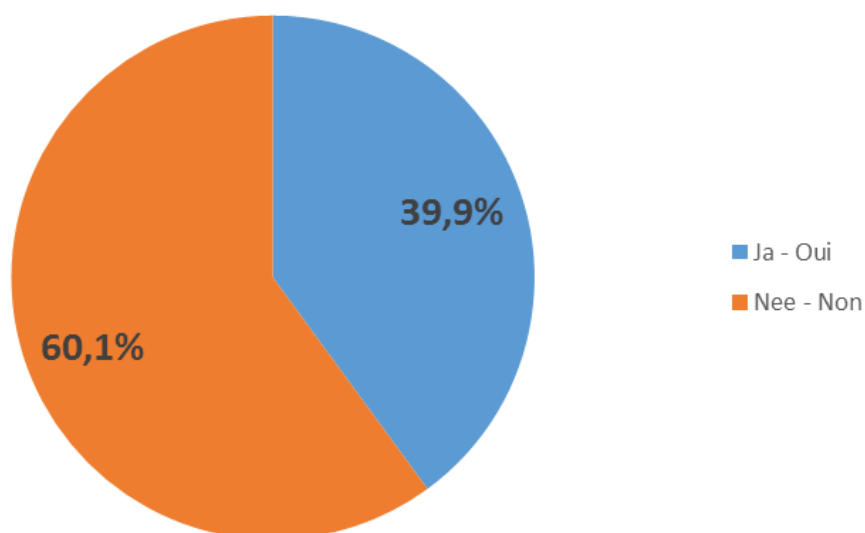
3. Aan welke universiteit(en) bent u verbonden?
A quelle université êtes-vous attaché?

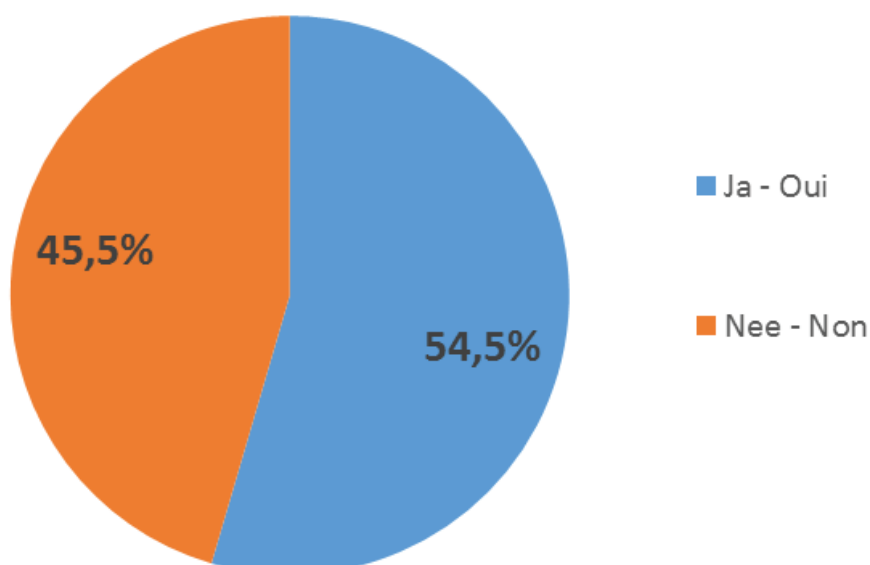
4. Aan welke faculteit(en) bent u werkzaam?
Pour quelle faculté travaillez-vous?

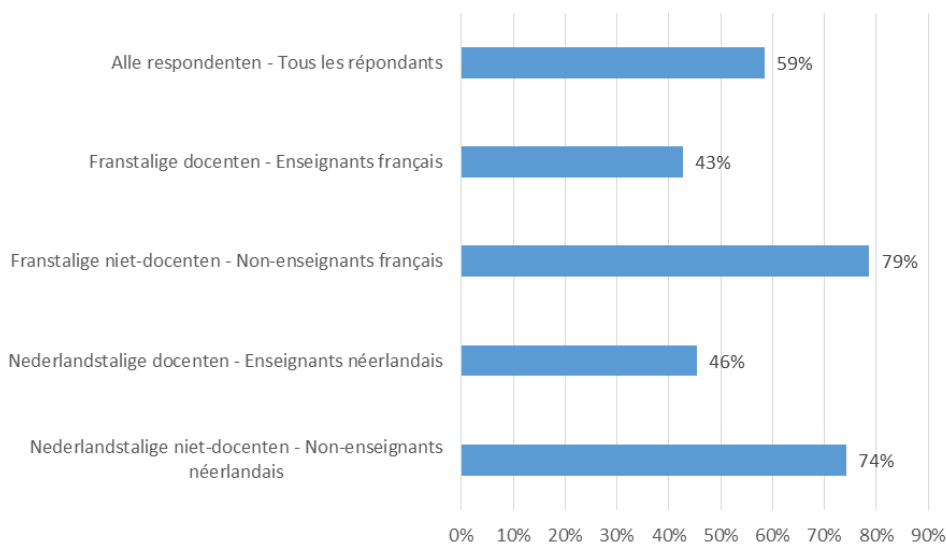
5. Werkt u momenteel aan een doctoraat?
Travaillez-vous actuellement à un doctorat?

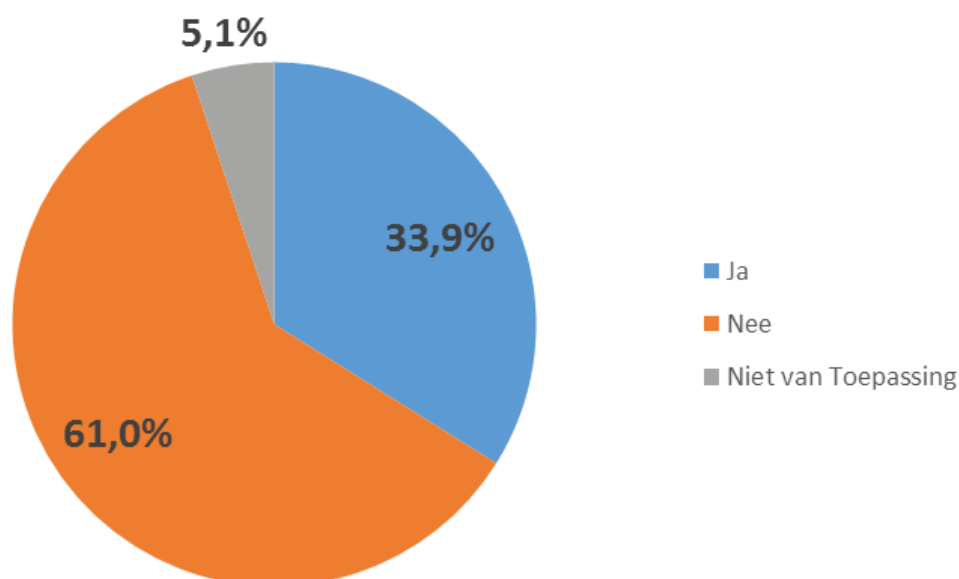
6. Geeft u regelmatig les? (minstens 4 uur per week gedurende 1 semester)
Enseignez-vous régulièrement? (minimum 4 heures par semaine pendant 1 semestre)

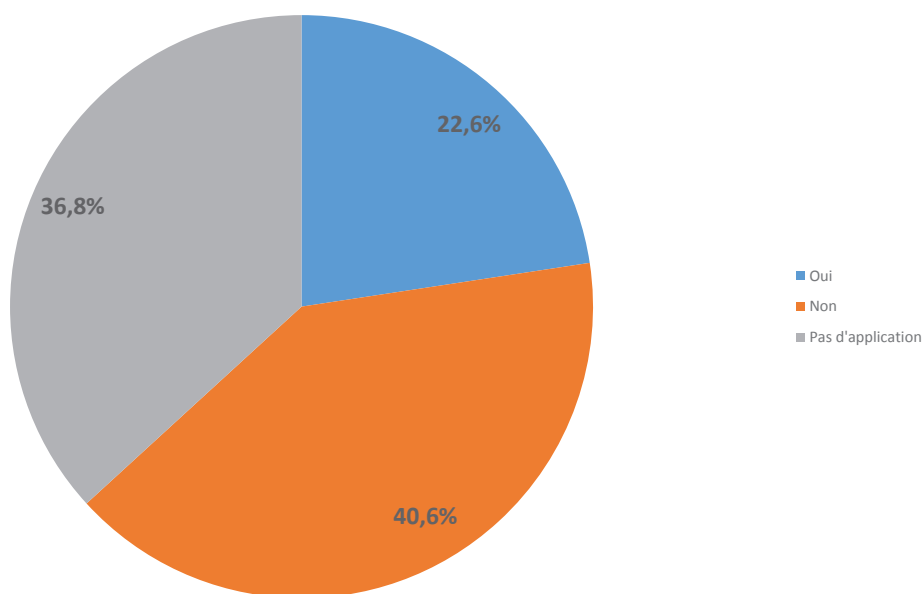
7. Hoe groot is het aandeel van uw werktijd (uitgedrukt in %) dat u besteedt aan het voeren van wetenschappelijk onderzoek?
 Combien de temps consacrez-vous (en %) à la recherche scientifique?

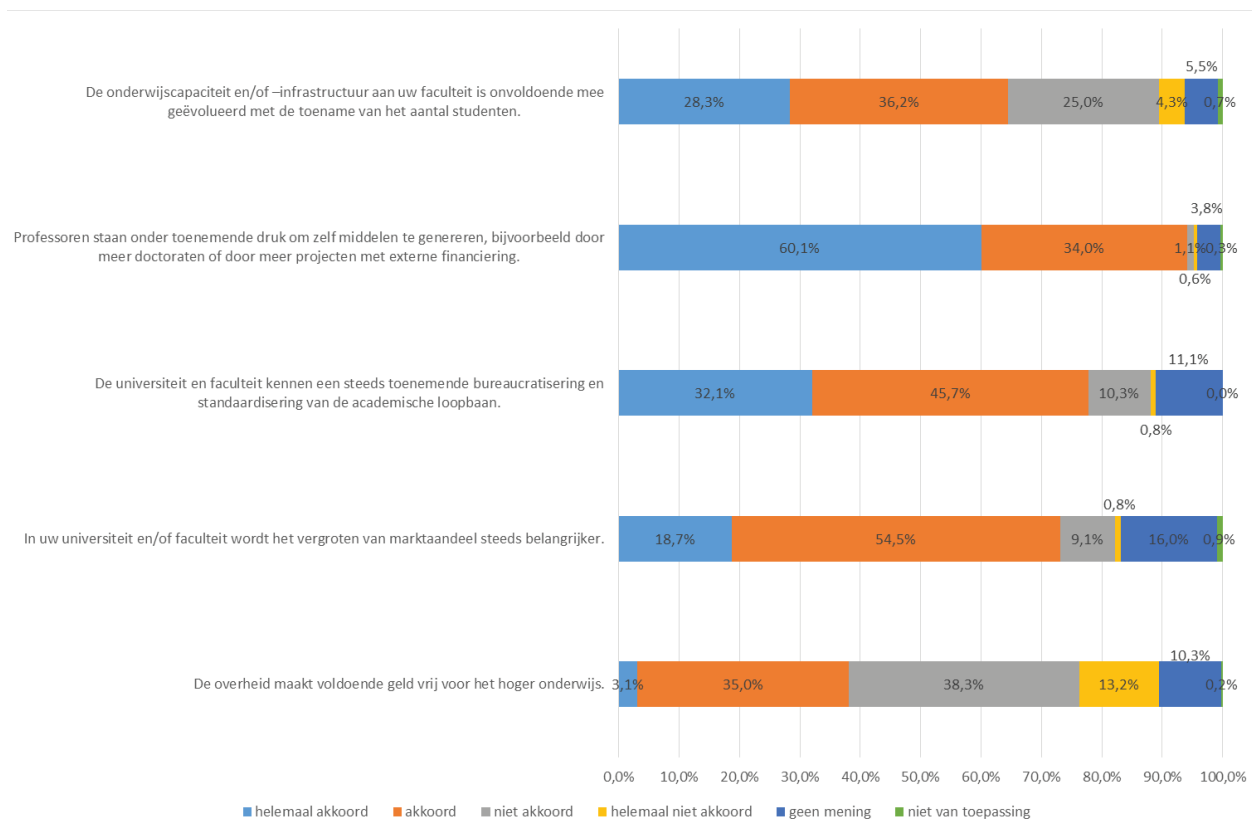
8. Hebt u beleidservaring aan de universiteit(en) waaraan u verbonden bent of was?
 (Vlaamse Gemeenschap)

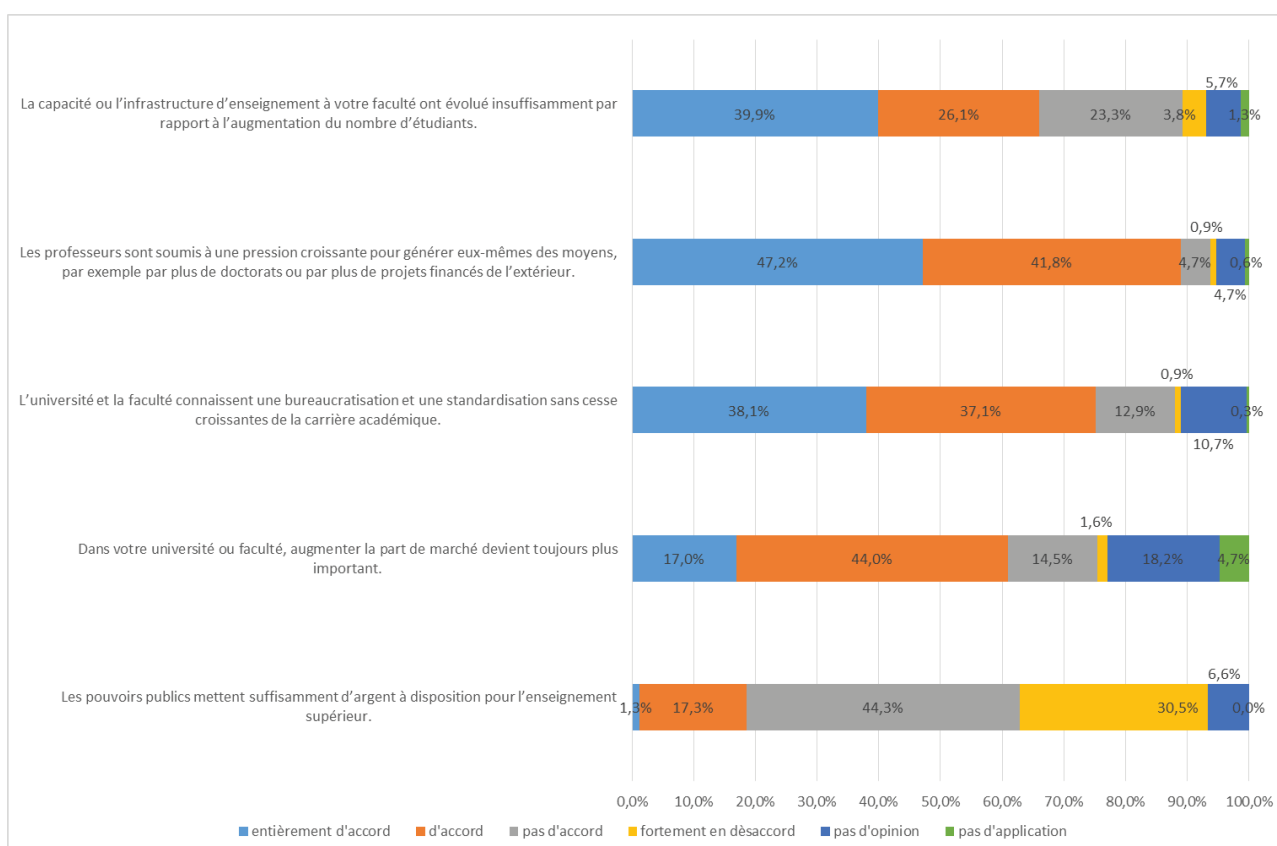
Avez-vous l'expérience d'une stratégie à l'université à laquelle vous êtes ou étiez attaché dans le passé? (Communauté française)

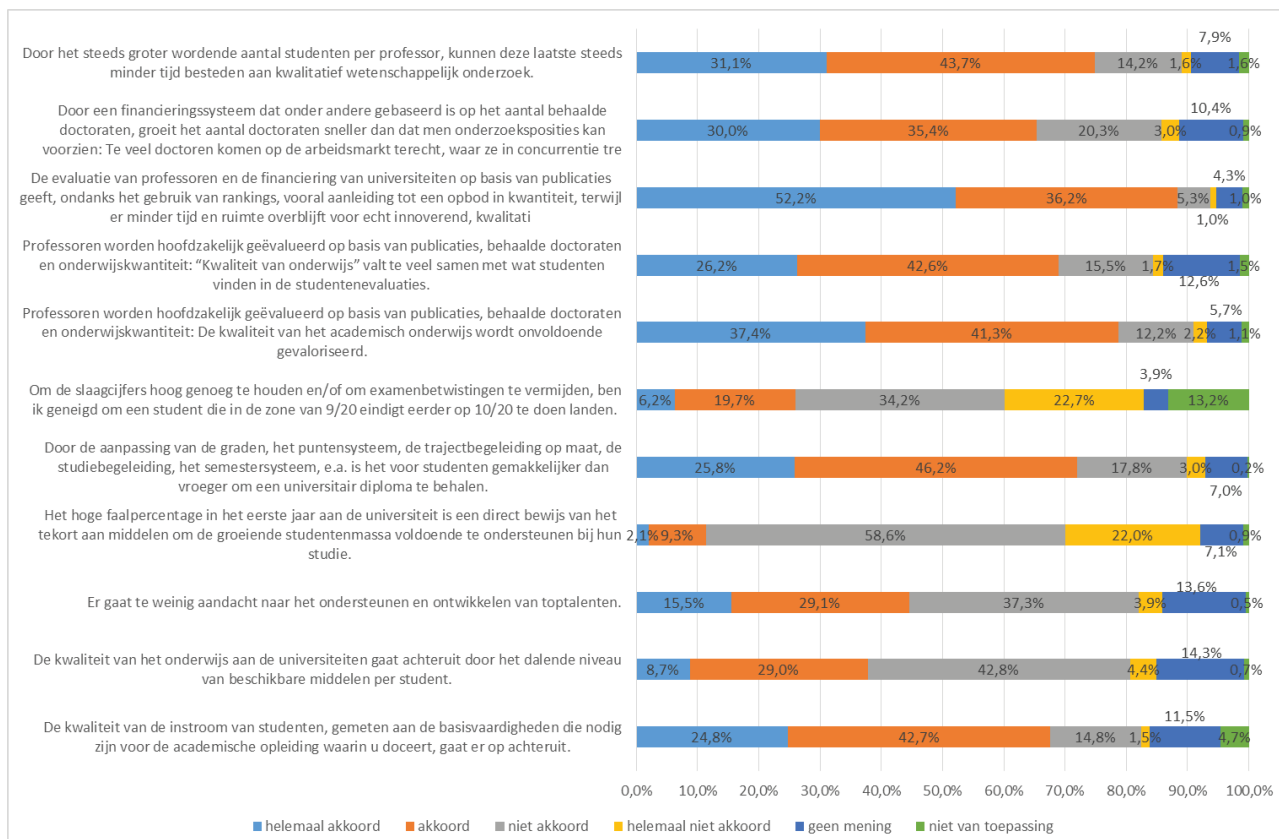
9. Duid aan in welke mate u akkoord bent met de volgende stellingen. (Vlaamse Gemeenschap)

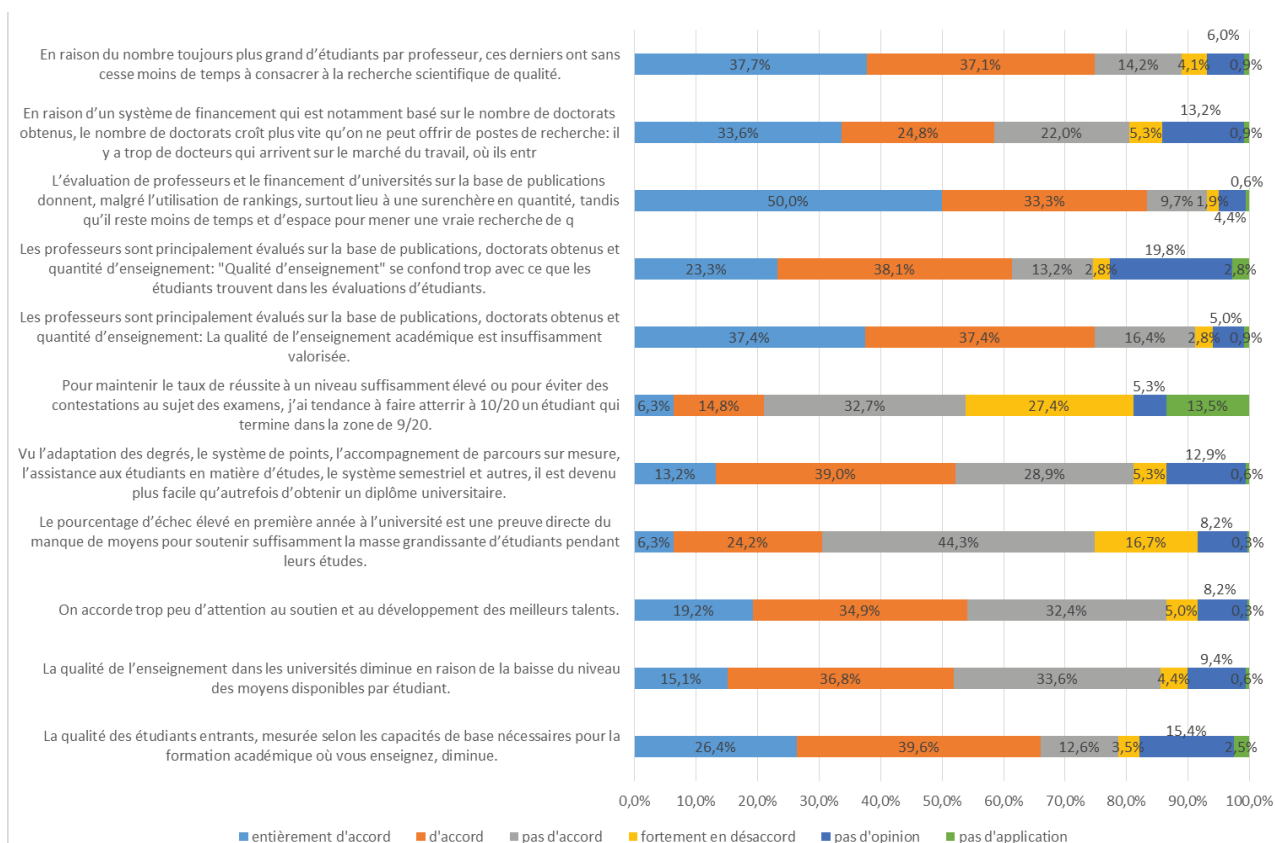
10 Indiquez dans quelle mesure vous êtes d'accord avec les points de vue suivants.
(Communauté française)

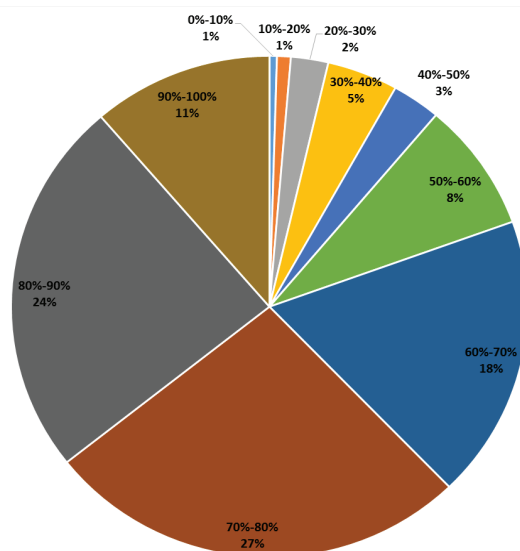
11. Duid aan in welke mate u akkoord bent met de volgende stellingen over de evolutie van het universitair onderwijs. (Vlaamse Gemeenschap)

12. Indiquez dans quelle mesure vous êtes d'accord avec les points de vue suivants sur l'évolution de l'enseignement universitaire. (Communauté française)

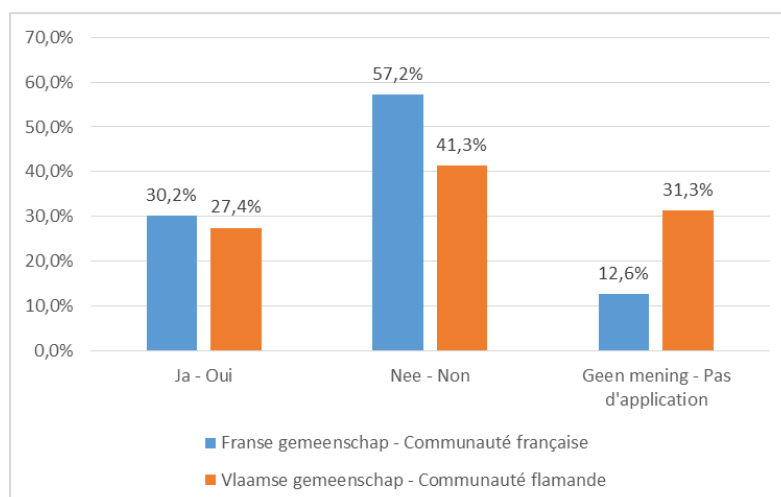

13. A. Van de studenten die afstuderen in de academische opleiding waarin u doceert, hoeveel percent verdient volgens uw persoonlijke mening echt het diploma?
 Des étudiants qui terminent leurs études dans la formation académique où vous enseignez, quel pourcentage mérite selon votre opinion personnelle vraiment le diplôme ?

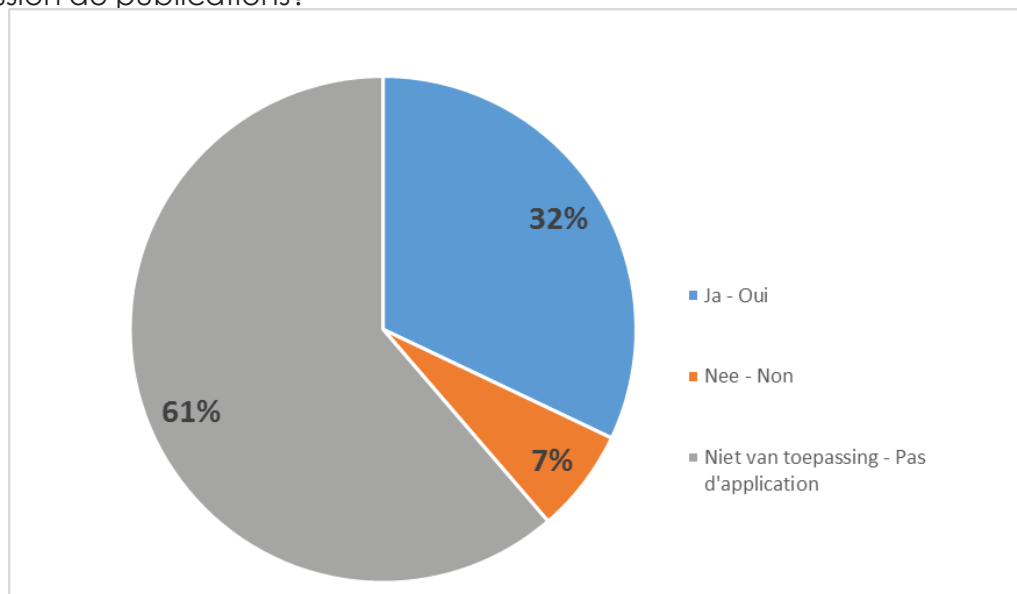

- B. Wat zijn volgens u de vaardigheden of kennis die de studenten in deze groep missen waardoor ze het diploma eigenlijk niet verdienen? (zie bijlage)
 Quelles sont d'après vous les aptitudes ou connaissances qui font défaut aux étudiants dans ce groupe de sorte qu'ils ne méritent pas le diplôme? (cf. annexe)

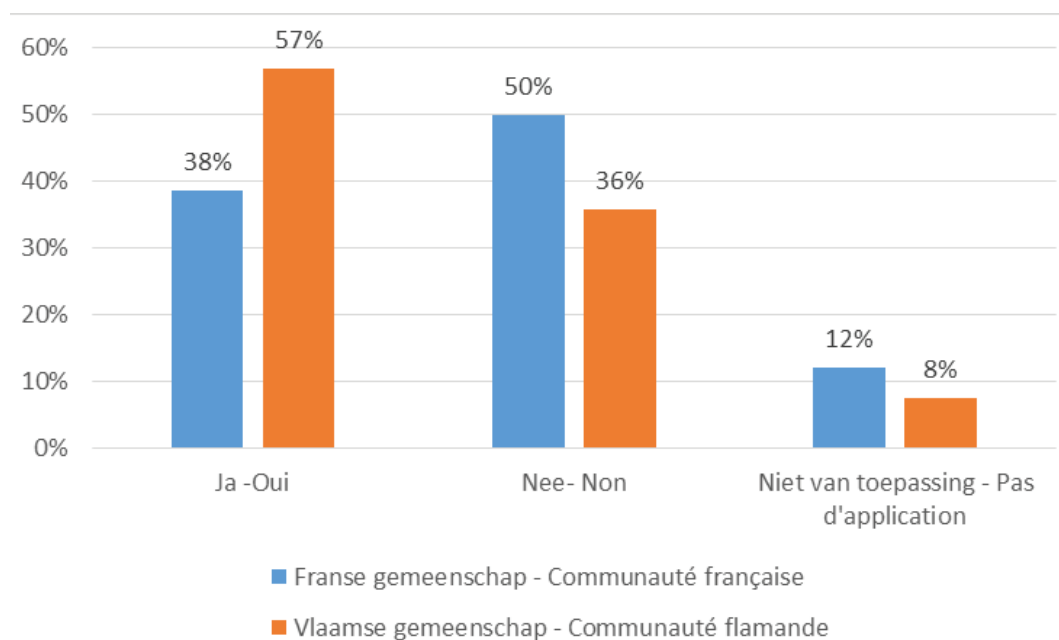
14. Bent u van oordeel dat er meer onderzoeksfraude – zoals plagiaat of schaduwauteurs – wordt gepleegd in uw vakgebied?
 Estimez-vous qu'il y a davantage de fraude dans la recherche – comme le plagiat ou les 'nègres' – dans votre spécialité?

15. Indien ja: Bent u van oordeel dat dit mede wordt veroorzaakt door de georganiseerde publicatie-inflatie en publicatiedruk?
 Si oui: Etes-vous d'avis que ceci est causé par l'inflation des publications et la pression de publications?

16. Bent u van oordeel dat, door de druk tot meer doctoraten, de gemiddelde kwaliteit van een doctoraat in uw vakgebied afneemt?
 Estimez-vous que, vu la pression pour plus de doctorats, la qualité moyenne d'un doctorat dans votre spécialité diminue?

17. Prioriteiten voor hervorming : Geef een score van 1 tot 10 (10 = hoogste prioriteit - 1 = geen prioriteit; 0 = niet van toepassing)

Vlaamse Gemeenschap – Communauté flamande :

RANGORDE	VOORSTEL	GEMIDDELDE SCORE
1	De nadruk op de in- en uitstroom van studenten, doctoraten, publicaties moet genuanceerd worden. Kwaliteit van het onderwijs en onderzoek moet meer centraal staan.	8,02
2	Het ZAP wordt vooral beoordeeld op basis van aantal publicaties en citaties. De beoordeling moet op meerdere dimensies gebeuren, waarbij onderwijskwaliteit, onderzoeksoriginaliteit en maatschappelijk engagement een groter gewicht krijgen.	7,91
3	Het budget dat de overheid besteedt aan hoger onderwijs moet omhoog.	6,75
4	De financiering van het hoger onderwijs heeft de competitie/concurrentie tussen (de onderzoeksgroepen van) verschillende universiteiten te zeer vergroot. Er moeten extra incentives komen om de interuniversitaire samenwerking te bevorderen (bovenop de reeds bestaande subsidies via de minister voor wetenschap en innovatie).	6,62
5	De overheid moet meer aandacht besteden aan regelmatig, onafhankelijk en neutraal onderzoek naar de mogelijke effecten van het financieringskader van het universitair onderwijs.	6,58
6	De financiering van het hoger onderwijs heeft de competitie/concurrentie tussen (de onderzoeksgroepen van) verschillende universiteiten te zeer vergroot. Er moeten extra incentives komen om de interuniversitaire samenwerking te bevorderen (bovenop de reeds bestaande subsidies via de minister voor wetenschap en innovatie).	6,56
7	Indien de overheid niet over voldoende middelen beschikt, kan overwogen worden het inschrijvingsgeld voor de studenten te verhogen, mits het mechanisme geen drempel voor de toegang tot universitair onderwijs schept (bvb. het verhogen van de inschrijvingsgelden, gecombineerd met een sociaal leenstelsel).	4,88

Priorités pour une réforme : Donnez un score de 1 à 10 (10 = priorité la plus élevée - 1 = pas de priorité ; 0 = pas d'application)

Communauté française – Franse Gemeenschap:

ORDRE	PROPOSITION	NOTE MOYENNE
1	Le personnel académique autonome est principalement évalué sur la base du nombre de publications et citations. L'évaluation doit se faire sur plusieurs dimensions, un poids plus important étant attribué à la qualité de l'enseignement, à l'originalité de la recherche et à l'engagement social.	7,56
2	L'accent mis sur les mouvements d'étudiants, doctorats, publications doit être nuancé. La qualité de l'enseignement et de la recherche doit occuper une place plus centrale.	7,28
3	Le budget consacré par l'Autorité wallon à l'enseignement supérieur doit augmenter.	7,24
4	Le financement de l'enseignement supérieur a augmenté la compétition/concurrence entre les différentes universités (et leurs groupes de recherche). Il faut des encouragements supplémentaires pour favoriser la collaboration interuniversitaire (en plus des subventions déjà existantes via le ministre de la science et de l'innovation).	6,80
5	Les pouvoirs publics doivent prêter plus d'attention à l'étude régulière, indépendante et neutre des effets possibles du cadre de financement de l'enseignement universitaire.	6,64
6	Une démocratisation poussée de l'éducation stimule l'afflux excessif de moins bons élèves, moins motivés dans l'enseignement supérieur. Une première sélection (par exemple, un test d'orientation obligatoire) devrait veiller à prendre d'avantage en considération les compétences, les intérêts et la motivation des élèves dans leur choix de formation d'enseignement supérieur ou universitaire.	6,39
7	Si les pouvoirs publics ne disposent pas de moyens suffisants, on peut envisager d'augmenter les droits d'inscription pour les étudiants, à condition que le mécanisme ne crée pas un seuil à l'accès à l'enseignement universitaire (p. ex. paiement uniquement en cas de revenus suffisants pendant la carrière).	4,33

Raadpleeg de bijlage voor een lijst van voorstellen voor hervorming geformuleerd door de respondenten. Veuillez trouver en annexe la liste des propositions pour la réforme formulées par les répondants.

Voor duurzame economische groei en sociale bescherming.